

Aan Provinciale Staten
Statencommissie Ruimte, Groen en Water

DATUM	31-10-2017	REFERENTIE	Jaap van Till
ONS NUMMER	81COED67	DOORKIESNUMMER	0625087472
NUMMER PS	2017RGW111	E-MAILADRES	jaap.van.till@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE		PORTEFEUILLEHOUDER	Maasdam-Hoevers

Onderwerp Statensbrief: Veehouderij en gezondheid

Voorgestelde behandeling: ter informatie

Geachte dames en heren,

Essentie

In deze statensbrief informeren wij u over de ontwikkelingen in het onderzoek naar de relatie tussen veehouderij en gezondheid van omwonenden en over de acties die wij ondernemen om resterende onderzoeksvragen beantwoord te krijgen. Ook wordt u geïnformeerd over nieuwe aanvragen voor vestiging of uitbreiding van geitenhouderijen in Utrecht.

Aanleiding

De PvdA heeft tijdens de PS vergadering van 25 september 2017 een motie ingediend om voorlopig geen nieuwvestiging en uitbreiding van geitenhouderijen toe te laten vanwege gezondheidsrisico's voor omwonenden. Deze motie is verworpen, maar wij hebben wel toegezegd de ontwikkelingen in het onderzoek naar gezondheidsrisico's rond geitenhouderijen nauwlettend te volgen en ook de vestiging en uitbreiding van geitenhouderijen in Utrecht te monitoren. Graag informeren wij u over de stand van zaken met betrekking tot deze toezegging. In deze statensbrief plaatsen wij de discussie over geitenhouderij binnen de bredere context van het onderwerp veehouderij en humane gezondheid.

Voorgeschiedenis en ontwikkelingen in het onderzoek veehouderij en gezondheid

Veehouderij en gezondheid is een onderwerp dat vooral sinds de Q-koorts epidemie in 2009 aandacht gekregen heeft in de provinciale politiek. Behalve Q-koorts zijn er ook andere gezondheidsrisico's die samenhangen met veehouderij zoals varkensgriep en vogelgriep die besmettelijk kunnen zijn voor mensen. Daarnaast is er MRSA en kunnen endotoxinen en fijnstof luchtwegklachten veroorzaken. In 2011 werden in onderzoeken van RIVM en IRAS sterke aanwijzingen gevonden voor een verband tussen het risico op longontsteking en de nabijheid van bedrijven met geiten of pluimvee. De GGD Nederland heeft toen geadviseerd om vanuit het voorzorgprincipe bij nieuwbouw een afstand van 250 meter tussen intensieve veehouderij en woonkernen aan te houden. De Gezondheidsraad concludeerde in 2012 echter dat de wetenschappelijke basis te smal is voor het bepalen van risiconiveaus en afstandsnormen tot veehouderijen. Het kabinet heeft als reactie op het advies van de Gezondheidsraad in een kamerbrief van 14 juni 2013 geschreven dat het Rijk geen maatregelen zal nemen om de groei van de veehouderij te beperken en dat gemeenten en provincies via het RO spoor mogelijkheden hebben om uitbreiding en vestiging van veehouderijen te beperken. Het kabinet heeft in deze kamerbrief ook aangekondigd om een wettelijk kader op te stellen (Wet veedichte gebieden) waarmee decentrale overheden de omvang van de veehouderij in een bepaald gebied kunnen reguleren. De ministeries van VWS en EZ hebben in 2013 opdracht gegeven aan RIVM en IRAS om een aantal vervolgonderzoeken uit te voeren om meer duidelijkheid te krijgen over de relatie veehouderij en gezondheid van de omwonenden. Dit onderzoek werd uitgevoerd in een veedicht gebied in Brabant en Limburg en ter vergelijking in veearme plattelandsgebieden. Het

onderzoek bestond o.a. uit analyse van geanonimiseerde patiëntgegevens van huisartsen en medische onderzoek bij een steekproef van 2500 personen, waarbij serologisch onderzoek en onderzoek naar bloedwaarden en longfunctie werden gedaan. Ook werden metingen uitgevoerd van ammoniak, endotoxine en fijnstof in de lucht rondom veehouderijen.

Het rapport van het RIVM en IRAS met de titel Veehouderij en Gezondheid Omwonenden werd in juli 2016 gepubliceerd. Een van de uitkomsten was dat bewoners van zeer veedichte gebieden (15 of meer veehouderijen binnen straal van 1 km) een verminderde longfunctie hebben. Het in 2011 gevonden verband tussen longontsteking en nabijheid van bedrijven met geiten of pluimvee werd bevestigd. In een aanvullende studie van RIVM en IRAS (VGO2) is het verband tussen longontsteking en nabijheid van bedrijven met geiten of pluimvee nader onderzocht. In dit in juni 2017 gepubliceerde onderzoek werd in het veedichte onderzoeksgebied een statistische significante grotere kans op longontsteking gevonden. Berekend over het hele onderzoeksgebied zorgde de pluimveehouderij gemiddeld voor 7% extra longontstekingen en de geitenhouderij voor 5 % extra longontstekingen. Wanneer ingezoomd werd op de onmiddellijke omgeving binnen een straal van 1, 1,5 km of 2 km van pluimveehouderijen of geitenhouderijen werden in de periode 2010-2013 risicoverhogingen gevonden variërend van 4% tot 16% bij pluimveehouderijen en van 12% tot 34% bij geitenhouderijen. De spreiding in deze getallen van jaar tot jaar is groot. De getallen moeten als indicatie gezien worden en niet als harde getallen. De oorzaak van de extra longontstekingen rondom pluimveebedrijven is waarschijnlijk de uitstoot van endotoxinen en fijnstof. Door emissiebeperkende in de stal zoals luchtwassers kunnen de gezondheidsrisico's verkleind worden. Bij geitenhouderijen is niet duidelijk wat de ziekteverwekker is.

Reacties op de VGO rapporten

Het Rijk (EZ en I en M) hebben in kamerbrieven van 7 juli 2016, 1 juni 2017 en 16 juni 2017 op het VGO rapport en de aanvullende studies (VGO2) gereageerd. In deze kamerbrieven worden aanscherpingen aangekondigd van fijnstofnormen voor pluimveestallen en een versterkte inzet op innovatie en erkenning van emissiebeperkende stalsystemen. Ook noemt het Rijk in de kamerbrief van 16 juni 2017 nogmaals de mogelijkheid voor decentrale overheden om bij besluiten op het gebied van RO en bij vergunningverlening voor zover mogelijk rekening te houden met de zorgelijke signalen uit de VGO studies. Om dit voor decentrale overheden in de praktijk ook mogelijk te maken heeft de staatssecretaris van I en M aangekondigd een 'Handreiking veehouderij en volksgezondheid' op te stellen. Deze handreiking is nog niet beschikbaar. Het Rijk heeft ook aangekondigd dat de Gezondheidsraad eind 2017 met een advies over de VGO rapporten komt en dat opdracht aan het RIVM gegeven zal worden voor onderzoek naar de oorzaak van de ziektedruk rond geitenhouderijen, zodat ook voor deze sector gerichte bedrijfsmaatregelen kunnen worden genomen.

De provincies Noord-Brabant en Gelderland hebben besloten om het advies van de Gezondheidsraad en het onderzoek naar de oorzaak van de ziektedruk rond geitenhouderijen niet af te wachten en hebben een 'geitenstop' ingevoerd waardoor vestiging en uitbreiding van geitenhouderijen voorlopig niet meer mogelijk is. De andere provincies hebben een dergelijk ingrijpend besluit niet genomen. Alle provincies voelen wel de urgentie om zo snel mogelijk duidelijk te krijgen over de oorzaak van de ziektedruk rond geitenbedrijven en de mogelijkheden om hier met bedrijfsmaatregelen wat aan te doen. De volgende acties lopen:

- In IPO verband wordt bij het Rijk aangedrongen op versnelling van het onderzoek van het RIVM naar de ziektedruk rond geitenhouderijen.
- Wij hebben aan de GGD Utrecht opdracht gegeven om voor de provincie Utrecht in beeld te brengen hoeveel inwoners dicht bij geitenhouderijen wonen en blootgesteld worden aan extra risico op longontsteking.
- In Utrecht is sprake van groei van het aantal geitenhouderijen en het aantal geiten. In 2017 zijn tot nu toe 9 nieuwe aanvragen bekend voor vestiging of uitbreiding van geitenhouderijen met in totaal ongeveer 7100 geiten. Met de omgevingsdiensten is de afspraak gemaakt om wekelijks de ontwikkelingen wat betreft vestiging, omschakeling en uitbreiding van geitenhouderijen te volgen.
- Wij houden nauw contact met andere provincies en Utrechtse gemeenten over de ontwikkelingen rond de geitenhouderij.

Juridische aspecten voorbereidingsbesluit (VBB)

Een VBB kan worden genomen ter voorbereiding van een herziening van de PRV.

Daarnaast willen wij u graag meegeven dat een VBB ook ter voorbereiding van een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) kan worden genomen. Voordeel hiervan is dat de aanhoudingsplicht uit een VBB voor een PIP doorbreekbaar is op basis van Art. 3.3 lid 3 Wabo. Dat maakt het mogelijk om het VBB te nemen zonder strikte territoriale definiëring. Daarnaast geldt een VBB ten behoeve van een PIP maximaal een jaar, in tegenstelling tot een half jaar voor een VBB ten behoeve van een wijziging van de PRV. Wel is de gemeente bij een VBB ten behoeve van een PIP automatisch planschadeplichtig.

Concreet voorliggende vraag aan statencommissie / Provinciale Staten

Kennis te nemen van deze brief.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,
De secretaris,